

Om förskottsöreningar eller folklånebanker

*54 Eaxd Br. Sällskapet för
arbetareöreningars befrämjande. Skrifter.
2.*

Polit. ekon.
arb. fören.
(Bn)

Skrifter

utgifne af

Sällskapet för arbetareföreningars
befrämjande.

N:o 2.

OM FÖRSKOTTSFÖRENINGAR

ELLER

FOLKLÅNEBANKER.

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI, 1866.

Skriften n:o 1 kommer att innehålla en allmän öfversigt af de olika slagen af arbetareföreningar samt af deras ömsesidiga förhållande till hvarandra.

Samtidigt med n:o 2 har utkommit:

Skriften n:o 3. **Om Konsumtionsföreningar.**

Skriften n:o 4. **Om Arbetareföreningar till rå-
ämnens inköp.**

Om arbetareföreningar i allmänhet.

Bland häfstänger, hvaraf menskligheten begagnat sig för att underlätta och möjliggöra sitt civiliserande utvecklingsarbete, intager *den fria associationen* (föreningen) ett af de främsta och allra viktigaste rummen. I synnerhet vår samtid vet att begagna sig af detta ypperliga medel att genom sammanslutningen till ett stort helt af enskilda, ofta små och åt sig sjelfva lemnade, obetydliga krafter, frambringa verkningar, som ingen enskild kunnat åstadkomma, samt grundlägga nyttiga företag, hvilka icke skulle kunnat af någon privatförmögenhet bekostas eller vågas. Då kostnaden och risken blifvit delade på många händer, ha de deremot icke för någon känts tunga; och framgången har krönt företagen, då de varit förnuftigt anordnade samt blifvit utförda med nit, omtanka och sammanhållning.

Associationens idé har tillämpats på mångahanda ting, såväl på immateriella, som materiella ändamål, såväl på allmännyttiga, som på enskildt vinstgifvande företag. I våra dagar har den slutligen kommit ned till arbetsklassen, hvilken den förenat i stora kretsar både för nöje och nytta, för anskaffandet af billiga lifsmedel, för grundandet af folkbanker, till åstadkommande af hjälp i nöden och förskott vid arbetets drifvande, för penningars sparande, för arbetarebostäders uppförande, för drifvandet af industriella yrken och näringar, för anskaffandet af råämnen och för gemensam försäljning af tillverkningar m. m. Alla dessa företag hafva haft till ändamål att sätta arbetaren

och handtverkaren i tillfälle att hjälpa sig sjelf och att förskaffa sig en mera tryggad framtid samt göra sig mera oberoende.

Sedan Saint-Simon, Fourier, Louis Blanc och Lassalle misslyckats i sina alltför utsväfvande planer att försätta arbetarklassen i en bättre ekonomisk ställning, började de engelska arbetarna att sjelfva sysselsätta sig med detta problem. Af sin arbetslön, som icke var tillräcklig till större besparingars görande, kunde de icke aflägga något synnerligt; men de kunde ej undgå iakttagelsen, att de småhandlare, af hvilka de inköpte sina förråd, beredde sig en vinst och kommo i välstånd derigenom att de gjorde uppköpen i större skala och till billigare priser än hvartill de sålde. Kunde nu icke arbetarne sjelfva genom att förena sig samla så mycket, att de, liksom dessa mellanhandlare, kunde göra större uppköp samt således inbespara och sig emellan fördela denna handelsvinst och dessutom genom samma åtgärd trygga sig mot förfalskning af varor och mot falsk vigt? Så stort kapital, som härtill skulle fordras, ansågo de sig kunna samla och grepo verket an. Sålunda bildades år 1843 en *konsumtionsförening* i Rochdale af 12 fattiga flannelsväfvare, hvilken år 1861 räknade 3,900 medlemmar med en årlig omsättning af 1,760,000 och en ren årsvinst af 184,000 rdr, allt b:co. För närvarande läser denna förening ega 5,000 deltagare och en omsättning af nära 2 millioner rdr b:co årligen.

Snart räknade man också ut, att arbetaren måste betala så mycket för sin boning, att med räntan icke blott intresset å det i huset nedlagda kapital betäcktes, utan äfven under ett antal år kapitalet amorterades. Kapitalisterna började nu sätta förtroende till arbetarne, och några små hus med lämpliga rum byggdes, hvilka på detta sätt efter vissa år såsom *arbetarbostäder* blifva sina innevärnars egendom och äro vida sundare och bekvämare, än deras förra bostäder.

Vidare uppstod den ena *produktionsföreningen* efter den andra, bestående af arbetare, som medförde något kapital. Föreningen fann en kredit, som den enskilde icke kunde erhålla, och deltagarne arbetade med vida större kraft och nit, än de legda arbetarne.

I Tyskland bildade Schulze Delitsch föreningar bland handtverkarne, hvilka under gemensam solidarisk ansvarighet upptogo lån åt sina föreningar. Den kredit, som vägrats den enskilde, tillbjöds associationen. Den af föreningen valda styrelsen utgaf i sin ordning lån åt föreningens medlemmar mot borgen af andra föreningens medlemmar. Då föreningarne snart fingo penningar för ganska billigt pris, skördade de på affären icke obetydlig vinst, hvilken dels lades till reservfonden, dels utdelades såsom dividend bland medlemmarna. Detta är idéen med *förskottsföreningarna* och *folkbankarna*. Genom dem blef det för den enskilda eljest kreditlösa handtverkaren möjligt att i rätta ögonblicket finna penningelån till billig ränta.

Snart insågo också handtverkarne att det var onödigt att inköpa råvaror af köpmän till höga priser och af dålig beskaffenhet. De förenade sig således, reqvirerade råämnen i stora kvantiteter och fördelade dem i små kvantiteter till föreningsledamöterna. Vinsten här af dels lades till reservfonden, dels utdelades. Så uppstodo *råämnesföreningarna*.

Äfven bildade sig föreningar för gemensam försäljning af handtverksprodukter. Dessa kallades *magasinsföreningar*.

Äfven bland Tysklands arbetare har en god början till arbetarefrågans lösning blifvit gjord, ehuru den fått stå tillbaka för de storartade associationerna bland handtverksståndet.

Under sednaste tider, sedan de socialistiska teorierna blifvit öfvergifna, fortplantade sig de engelsktyska rörelserna till Frankrike. Med den fransyska lifligheten och rörligheten, samt med mycken organisations-talång godtgöra nu fransmännen sin försummelse. I synnerhet verkar för detta ändamål en

förening af journalister, rättslärda och affärsmän, hvilka gå de unga föreningarna till handa med kredit, planer, statuter och goda råd.

I Böhmen och Mähren finnas 100 förskotts-föreningar grundlagda o. s. v.

Sverige, som har så stort behof af kapital för yrkesdriften och af arbetsförlag i allmänhet, och hvars arbetare ha så mycket ogjordt för att höja sig till välstånd och oberoende samt så väl behöfva genom besparingar och bättre eknomi skydda sig mot brist på det nödvändiga, bör icke dröja att göra tillämpning af dessa associationer, hvilka tvifvelsutan skulle lifvande verka på arbetet och produktionen, i det de underlättade sjelfva hufvudvilkoren derför, genom att anskaffa tillgång på penningar, billigare födoämnen, bättre och billigare bostäder, bättre tillverkning, billigare råämnen och lättad afsättning. Denna omsorg måste blifva de enskildas och kan icke läggas på staten; ändamålet kan icke vinnas genom några privilegier eller konstlade tillställningar, utan måste eftersträfvast på sjelfhjelpens naturliga väg af just de klasser, som ha nytta deraf; och de nya hjulspåren skola då medföra en utjemning af förhållanden, som nu kännas tryckande i synnerhet för de mindre be- medlade och för arbetarne.

B—n.

Om Förskottsföreningar eller Folkbanker.

Den exempellösa framgång, som detta slag af föreningar inom få år vunnit, synnerligast i Tyskland, der den första af kretsdomaren Schultze, år 1850, i den lilla staden Delitsch upprättades, skulle redan med skäl tillvinna desamma en mer än vanlig uppmärksamhet; men denna uppmärksamhet kan icke annat än stegas till bifall och det varmaste erkännande, då man tagit kännedom om de enkla medel, som dessa föreningar erbjuda arbetaren att bereda sig en utvidgad verksamhet och ekonomiskt oberoende.

I hvarje företag, som afser penningecirkulation och lånerörelse, ligger det en icke ringa fördel uti egandet af en större grundfond eller rörelsekapital; men det är för bildandet af ifrågavarande förskottsinrättningar icke *nödvändigt* att förena ett mycket stort antal medlemmar eller åstadkomma ett synnerligen betydande rörelsekapital, om endast förvaltningskostnaden ordnas med en sparsamhet, öfverensstämmande med tillgångarne. Hufvudkällan för dessa föreningars rörelse och grundvalen för deras verksamhet bör städse utgöras af de medel, som medlemmarne deraf insätta; men det erfordras alltid *lång tid* för att i större myckenhet uppsamla den arbetande klassens besparingar; ty det är just dessa som mest spridas och bäst gömma sig. Om man en gång kan komma derhän, att man med dem kan uppnå ändamålet, är det naturligtvis lyckligast; men att vänta derpå är endast att illa begagna sin tid och att emedlertid förlora många fördelar.

Med klar insigt härom — helst den ringa framgång, som äldre föreningar, med en verkningskrets inskränkt till deras egna tillgångar, haft, innehöll en allvarlig uppfordran att anlägga saken efter en större måttstock — hafva de tyska förskottsföreningarne bemödat sig att från den stora penningemarknaden till sig draga *främmande kapitaler* och att sålunda för den lilla industrien öppna samma kreditkällor, som den stora har att tacka för sin öfverlägsenhet. Men för att erbjuda kapitalisterna den garanti, som i affärlifvet fordras, måste icke blott sammanskjutas en fond af föreningsmedlemmarnes egna medel såsom basis för företaget; det befanns äfven nödvändigt, att alla dessa medlemmar *gemensamt trädde uti personlig ansvarighet* för de lån föreningen komme att upptaga. De klasser, om hvilka här är fråga, kände att de, för att ingifva förtroende, måste göra något mera än deras kapitalstarka medtäflare samt att de, för att uppnå sitt ändamål, icke kunde göra mindre än att sätta sin ekonomiska välfärd i pant. Men detta äfventyr är icke så stort och afskräckande som det vid första påseendet kan synas. Uti stadgarne och en klok förvaltning, hvilken sednare föreningsmedlemmarne sjelfve äro i tillfälle att öfvervaka, hafva dessa en säkerhet, att föreningen icke ikläder sig förbindelser, som icke af dess gemensamma tillgångar kunna motsvaras. Och om, i trots häraf, tillräckliga medel ej skulle förefinnas till fullt gäldande af föreningens passiva, så kan, på sätt i en tysk folkbank blifvit iakttaget, det vara fordringsgarne förbudet att genast utsöka hela deras fordringsbelopp hos hvilken som helst af bolagets medlemmar, utan kan i stadgarne vara inlagdt det förbehåll, att nämnde belopp *fördelas* på föreningens samtliga medlemmar, hvarvid deras andelar, som icke kunna betala, af de öfrige öfvertagas. Det inses lätt att, genom en sådan lika fördelning, den på en hvar medlem belöpande andel af skulden i värsta fall skall vara så ringa, att den utan svårighet skall kunna utgöras. Såsom redan blifvit nämndt, bildas den grund-

fond, hvarigenom föreningarne verka, utom genom upplånade kapitaler, genom fortlöpande inbetalningar af hvarje enskild medlem, till dess ett visst för alla lika normalbelopp är uppnådt, hvilket, så att säga, utgör hans aktie i företaget. Så har man emedlertid icke i Tyskland benämnt saken, då intet dokument utfärdas, så att icke heller öfverlåtelse till annan person kan ega rum. Man vill nemligen alltid försäkra sig, hvilka som äro medlemmar. Det inbetalda tillgodoföres deremot enhvar i föreningens böcker och benämnes hans "Guthaben" (behållning, affärsandel). Grundfonden är efter det anförda icke fast, utan stigande, emedan medlemmarne fullfölja inbetalningen på det normalbestämda beloppet. För öfrigt kan grundfonden förökas genom inträdandet af nya eller sjunka genom utträdet af gamla medlemmar; ty afgåendet är fritt, emot förbindelse att ännu någon tid förblifva i den personliga ansvarigheten mot borgenärerne. Af sitt inbetalda kapital njuter hvarje medlem en årlig *utdelning* i förhållande till dess och den gjorda vinstens belopp; ty sedan något blifvit aflagdt till en reservfond, fördelas hela den öfriga vinsten på medlemmarne. Om man härtill lägger att föreningarne blott utlåna medel till sina egna medlemmar; så torde, i det hufvudsakligaste, grunddragen af dessa inrättningar vara tecknade*). För att praktiskt visa, huru man i en tysk stad ordnat en förening af ifrågavarande beskaffenhet, bifogas här nedan i öfversättning stadgarne för en bland de mest framstående tyska folklånebankerna.

C. E. L.

*) De som i ämnet önska närmare upplysningar kunna finna sådana i en sistl. år af C. E. Ljungberg utgifven skrift: »Om Associationsväsendet i främmande länder, med särskildt hänseende till de Schultze-Delitschska Förskottsföreningarne».

Stadgar

för

Kreditföreningen i Meissen, jemte affärsordning.

(Öfversättning från tyskan af J. M.)

Föreningens ändamål.

§ 1. Föreningen har till ändamål att medelst gemensam kredit förskaffa sina medlemmar de till bedrifvande af deras yrke tidtals erforderliga kontanta penningar.

Föreningens grundfond.

§ 2. Föreningens grundfond består af medlemmarnes småningom inbetalade affärsandelar (Guthaben), hvaraf hvarje medlem vid inträdet i föreningen till en början bör erlägga 5 rdr 20 öre*).

Föreningens driftkapital.

§ 3. Det består:

- a) af de åt föreningen af dess medlemmar lemnade lån, öfver hvilkas mottagande och förräntande de behöfliga närmare föreskrifterna tid efter annan af bestyrelsen, efter utskottets tillstyrkande, föreslås;
- b) af lån, som lemnas föreningen af andra, utom densamma stående personer.
- c) af de genom lånemedlens utlånande och genom nyttig användning af innestående kassamedel vunnna räntor, provisioner eller andra inkomster.

*) De penningebelopp, som här omnämnas, kunna i händelse af förenings bildande ändras till jemna närmast liggande summor i svenskt mynt.

Föreningens rätt såsom korporation.

§ 4. Meissner kreditföreningen erhåller genom myndigheternas stadfästade en moralisk persons egenskaper och rättigheter; föreningen kan såsom juridisk person söka rätt hos den domstol, som utöfvar lagskipning i staden Meissen.

§ 5. I förhållande till de inbetalde affärsandelarne hafva föreningens medlemmar rätt till föreningens förmögenhet; deremot stå de i solidarisk borgen för alla af föreningen öfvertagna förbindelser, på sätt § 38 närmare bestämmer.

Medlemmars in- och utträde.

§ 6. Hvarje myndig, sjelfständig och oförvitlig person kan söka inträde i föreningen. Ansökan sker hos styrelsen. Öfver antagandet afgör förvaltningsrådet (se § 13) genom enkel pluralitet. För händelse att någon med ansökan om inträde förbinder trängande anhållan om lån, och om för det sednare ingen betänklighet förefinnes, samt den sökande eger ofvanstående allmänna egenskaper, kan direktören medgifva inträde i föreningen, men är skyldig meddela det samma åt näst sammanträdande förvaltningsråd.

§ 7. Utträde medgifves hvarje medlem vid slutet af hvarje affärsår, och sedan ett fjerdedels år förut uppsägning skett. Denna uppsägning är blott i sådant fall giltig, om den skriftligt inlemnas till bestyrelsen, som då ofördröjligen aflemnar ett skriftligt intyg öfver uppsägningens inlemnande. Äfven döden upphäfver ej den enskildtes delaktighet såsom medlem, med förbehåll likväl af de i § 9 för arfvingar gjorda bestämmelser.

§ 8. Medlems uteslutande sker, då han ej uppfyller sina i stadgarne åtagna förpligtelser, ge-

nom förvaltningsrådets beslut, samt särdeles: om han råkar i konkurstillstånd, om han under trenne månader icke inbetalar de löpande bidragen, om han vid domstol måste krävas för återbetalning af erhållna lån, eller om han låter handlingar komma sig till last, som gör honom ovärdig allmänt förtroende. Den uteslutne kan dock vid nästa generalförsamling besvara sig öfver förvaltningsrådets beslut.

§ 9. Hvarje utträdande blir under ett år efter sitt utträde ansvarig för de af föreningen under hans vistelse i densamma, följaktligen under hans medgaranti, ingångna förbindelserna. Men något vidare deltagande i föreningens förvaltning tillåtes honom ej. Allt detta gäller äfven för arfvingarne till afliden medlem.

Vid slutet af det affärsår, under hvilket utträdet enligt § 7 blifvit anmaldt eller medlem blifvit utesluten eller med döden afgått, gör föreningen afräkning med den afgående eller dennes arfvingar eller rätts innehafvare. Den afgångnes då uträknade affärsandel i kapital och dividend utbetalas ett år efter denna uträkning kontant ur föreningskassan med tillägg af 4 procentens ränta under detta år, efter anmälan af den afgångne medlemmen eller hans arfvingar eller rättsinnehafvare, och emot qvittensbokens (se § 27) återlemnande, såvida ej bestyrelsen, hvilket står densamma fritt, genast efter skedd afräkning anordnar affärsandelens utbetalande, i hvilket fall ofvannämnde räntetillägg bortfaller.

Några vidare anspråk kan afgången medlem ej göra på föreningens förmögenhet; och detsamma gäller äfven en aflidens arfvingar.

Afgången medlems önskan om återbetalning af sin affärsandel kan föreningen, i händelse af dess affärsers dåliga ställning, blott undandraga sig vid det i § 39 förutsatta fallet eller genom dess upplösning (§ 46), då den afgångne, om föreningens egen kassa

derför ej är tillräcklig, måste ansvara för de under hans tid före uppsägningen ingångna förpligtelserna.

Efter avslutande af affärsårets räkenskaper (§ 18) bör styrelsen i ortens tidning eller genom utgifvande af en tryckt affärsberättelse offentliggöra en förteckning på medlemmarne, med särskildt hänseende till dem som under det förflutna affärsåret tillkommit eller afgått.

Medlemmarnes rättigheter och skyldigheter.

§ 11. Hvarje medlem har rättighet:

- a) att vid besluts fattande öfver föreningens angelägenheter, val inbegripne, afgifva fullgiltig röst vid allmänt sammanträde;
- b) att erhålla lån ur kassan, för så vidt de derstädes befintlige kontanta penningarne räcka till, och för så vidt den sökande kan uppfylla de derföre i stadgarna (se § 26) gjorda villkoren;
- c) att i förhållande till den insatta affärsandelens storhet erhålla del af den uppstående rena affärsvinsten.

§ 12. Deremot är hvarje medlem förpligtad:

- a) att vid inträdet i föreningen betala en inträdesavgift, som ej bör utgöras af mindre än 1 rdr 40 öre, men som efter styrelsens beslut, i förhållande till reservfondens växande, kan bestämmas till ett högre belopp;
- b) att vid inträdet till bildande af en affärsandel (§ 27) erlægga 5 rdr 20 öre samt derefter månatligen en afgift af 22½ öre, utan inskränkning af högre bidrag, till dess affärsandelen uppnått en storlek af 31 rdr 20 öre;
- c) att solidariskt borga för förvaltingskostnaderna samt för de af föreningen öfvertagna förbindelserna (§ 38);

- d) att underskrifva denna stadga samt i alla punkter fasthålla och underkasta sig dess bestämmelser, äfvensom alla sednare fattade föreningsbeslut;
- e) att befordra föreningens ändamål och afhålla sig från allt, som därför kan vara hinderligt eller som kan störa det goda förhållandet medlemmarne emellan.

Föreningens förvaltningsråd.

§ 13. Den särskildta förvaltningen uppdrages ett vid generalförsamlingen medelst röstpluralitet valdt förvaltningsråd. Detsamma utgöres af:

- a) Styrelsen, bestående af:
 1. Direktören (föreståndaren);
 2. Kassören.
- b) Utskottet, bestående af 10 medlemmar, hvilkas antal likväl kan ökas eller minskas genom föreningsbeslut.

Förvaltningsrådet väljer bland sig på ett år en ställföreträdare för direktören och kassören, äfvensom en sekreterare.

§ 14. Namnen på direktören, hans ställföreträdare, kassören och sekreterarne, äfvensom hvarje ombyte af dessa personer, offentliggöras genom styrelsen i ortens tidning. Detta tillkännagifvande gäller såsom legitimation.

Förvaltningsrådets göromål.

§ 15. Styrelsen besörjer under kontroll och medverkan af utskottet samt i enlighet med stadgarnes bestämmelser föreningens löpande göromål, och är, liksom utskottet, ansvarig för iakttagandet af denna stadga samt de tagne föreningsbesluten. Likväl sträcker sig denna förvaltningsrådets ansvarighet alldrig till ersättning af sådane förluster, som föreningskassan lider genom en galdenärs oförmåga att betala, enär

ett möjligtvis i afseende derå gjordt misstag icke tillräknas förvaltningsrådet eller dess särskildta medlemmar, för så vidt stadgarnes och affärsordningens föreskrifter för öfrigt blifvit iakttagne.

§ 16. Efter anmälan eller inträde af en ny medlem (§ 6) bestämmes af förvaltningsrådet för den samme, efter noggrann rådplägning öfver hans ekonomiska ställning, beloppet af den kredit, som kan honom beviljas; och är det en hederspligt af förvaltningsrådets medlemmar att deröfver iakttaga den strängaste tystnad. De uppgjorda personalkreditlistorna öfverses tid efter annan ånyo.

Styrelsen.

§ 17. Direktören oah kassören leder de löpande förvaltningsgöromålen, representera föreningen utåt samt äro en för båda och båda för en bemyndigade:

- a) att afsluta öfverenskommelser och ingå i förbindelser, isynnerhet att upptaga lån; det sednare efter utskottets tillåtelse;
- b) att anställa klagomål, föra processer af hvarje slag, att ingå eller vägra ed, taga emot och qvittera penningar och penningars värde, underskrifva i föreningens namn, ingå förlikning angående hufvud- och bisaker, afstå från processer, afhöradomar och vädja, samt att vid alla dessa handlingar sätta en annan befullmäktigad person i sitt ställe. Dessutom är kassören särskildt bemyndigad, att emottaga och qvittera penningar eller penningars värde.

De af förvaltningsrådet utgifna reverserna på lån, som i föreningens namn blifvit tagna af främmande kreditorer (§ 3 n:o 1 och § 28 n:o 1), måste för att vara fullgiltiga äfven undertecknas af sekreteraren. Ed lemnas i föreningens namn af direktören och kassören.

Direktören.

§ 18. Direktören:

1. Tager kännedom om alla låneansökningar, pröfvar dem noga och beslutar deröfver, i enlighet med stadgarnes föreskrift (se § 26) samt de i affärsordningen fastställda grundsatser och inskränkningar. Vid hvarje utgift lemnar han kassören skriftlig anvisning samt inför i sin kontrollbok det anvisade beloppet jemte anvisningens datum.

2. Likasom förvaltningsrådet är han berättigad, att när som helst af kassa-embetsmännen fordra framläggande af samtliga böcker, listor, panter och dokumenter, äfvensom kassabeloppets framvisande och utlemnande, hvarjemte han genast kan entlediga kassa-embetsmännen, om oordningar eller brister förefinnas.

3. Till rådpläging öfver affärens tillstånd och fortgång äfvensom till utredning af särskilda förfrågningar sammankallar han, så ofta han finner behöfligt och enligt regeln en gång i månaden, förvaltningsrådet samt leder dervid dess förhandlingar.

4. Vidare bör han åtminstone en gång årligen, eller i händelse af viktiga anledningar flera gånger, efter förvaltningsrådets hörande sammankalla en generalförsamling af alla föreningens medlemmar samt dervid föra ordet.

5. Han föranstaltar pröfning af kassörens avslutade årsräkning, framlägger den vid nästa allmänna sammanträde samt offentliggör efter årsräkningens fastställande föreningens dåvarande handelsbalance.

6. Han öfvervakar de af föreningen upptagna lånens punktliga återbetalning och ombesörjer föreningens rättmätiga fullgörande af dess åtagna förbindelser.

7. I direktörens händer anförtros föreningens sigill.

Direktören ställer kaution, som bestämmes genom öfverenskommelse med förvaltningsrådet, samt borgar derigenom för det riktiga uppfyllandet af de honom genom stadgarna åliggande förpligtelserna.

§ 19. Sekreteraren.

bör:

1. Föra protokollet vid förvaltningsrådets och utskottets sammanträden samt sköta korrespondensen efter direktörens anvisning.

2. Samvetsgrannt medverka vid alla föreningens angelägenheter, särskildt vid uppsättande af de i föreningens namn utgifna reverserne.

§ 20. Kassören.

1. Han emottager alla inkommande penningar samt ombesörjer de förekommande utgifterna, dock allenast på direktörens skriftliga anvisning.

2. Han bör, i enlighet med direktörens kassaordres, för lånetagaren jemte borgensmännen formulera alla vid tillfället behöfliga vaxlar, reverser och förpantningsskrifvelser eller borgensförbindelser.

3. Särdeles åligger honom en noggrann bok- och räkenskapsföring i öfverensstämmelse med förvaltningsrådets närmare instruktion.

4. Han för öfver föreningens medlemmar en förteckning, som omedelbart efter hvarje förvaltningsårs slut måste offentliggöras (se § 10).

5. Efter årets slut bör han avsluta böckerna, hålla inventering, samt efter det nya årets andra månads tilländalöpande förelägga direktören densamma såsom årsräkning med vidfogade verifikationer, jemte redogörelse för föreningsförmögenheten.

Kassören bör ställa en med förvaltningsrådet öfverkommen kaution samt borgar derigenom för nog-

grannt uppfyllande af de honom enligt föreningens stadgar åliggande förpligtelserne.

Kontroller öfver kassaföringen.

§ 21. I händelse af utvidgade affärer kan förvaltningsrådet uppdraga åt en medlem af föreningen den särskilda kontrollen öfver kassan samt för detta ändamål uppsätta en särskild kassa-instruktion.

Arvoden.

§ 22. Något arvode för åtaget besvär erhåller blott kassören, med hvilken särskildt aftal, i förhållande till affärens omfång, göres af förvaltningsrådet. De öfriga medlemmarnes af förvaltningsrådets befattningar anses såsom hedersuppdrag; likvisst kan förvaltningsrådet i händelse af något särskildt ansträngande uppdrag för tillfället besluta en ersättning.

Förvaltningsrådets sammanträden.

§ 23. Giltiga beslut kunna af förvaltningsrådet blott då fattas, när minst 7 medlemmar äro närvarande. Besluten fattas med enkel pluralitet. I händelse af lika antal röster, gifver direktörens röst utslaget.

Utskottet.

§ 24. Utskottet har:

1. Rättighet och pligt att i allmänhet kontrollera föreningens förvaltning samt för såväl förvaltningsrådet, som generalförsamlingen framföra klagomål öfver densamma.

2. Det står understödjande och rådande vid sidan af styrelsen.

3. På begäran af minst 3 utskotts-medlemmar måste direktören sammankalla förvaltningsrådet till extra sammankomst.

4. Skulle direktören låta några mot stadgarne stridande åtgärder komma sig till last, kan utskottet under ledning af hans ställföreträdare sjelfmant sammanträda, öfverlägga om saken samt i trängande fall tillsvidare suspendera direktören, med förbehåll att till generalförsamling öfverlemnna den yttersta beslutande rätten.

Tillsammans med styrelsen bör utskottet:

5. Bestämma allmänna grundsatser för den kredit, som kan beviljas hvarje medlem.

6. Gifva sitt bifall till borgen för de lån, som af föreningen upptages hos främmande kreditorer.

7. I öfverensstämmelse med den gällande affärsordningen bland förvaltningsrådets medlemmar utse dem, som skola revidera årsräkningen och öfvertaga andra förvaltningsgöromål.

8. Besluta öfver öfriga angelägenheter, som enligt stadgarne af förvaltningsrådet böra afgöras.

Förvaltningsrådets tjenstetid.

§ 25. Direktören och kassören väljas för en tid af 3 år; dock kunna de, om affären ledes oregelbundet och otillfredsställande, eller för händelse af grof vårdslöshet, genom generalförsamlings beslut entledigas.

Äfven utskottsmedlemmarne väljas på 3 år; dock sålunda, att efter föreningens första år 4 utlottas, efter dess andra 3 och efter dess tredje äfven 3. De afgåendes platser fyllas medelst val, intill hvilka de förre dock fortsätta sina befattningar. De afgående kunna återväljas, men äro ej förpligtade att emottaga valet förr än efter trenne år. Efter förloppet af de

första trenne åren sker utskottets regelbundna fullständigande sålunda, att de medlemmar, som i trenne år fungerat, afgå, samt ersättas medelst val af nya. De medlemmar, som vid nyval eller kompletteringsval efter de valda erhållit de flesta rösterna, kunna af styrelsen inkallas såsom suppleanter för dem, som äro hindrade att bevista sammankomsterna.

Beloppet å utlemnade lån och därför emottagna säkerheter.

§ 26. Beloppet af de lån, som utlemnas ur förningens kassa, är beroende af kassans ställning i förhållande till de gjorda ansökningarnes mängd, samt öfverlemnas åt direktörens mogna öfvervägande. I allmänhet kan dock bestämmas:

1. Om kassan ej räcker till för alla låneansökningar, så hafva tidigare sökanden företräde framför sednare, samt sökanden af mindre belopp framför dem af större.

2. Lån, som ej öfverstiga den sökandes kredit, lemnas helt enkelt mot undertecknande af revers eller vaxel.

3. Vid högre lån måste ytterligare säkerhet genom borgen eller pant gifvas.

4. Emedlertid kan direktören, i händelse af sökandens otvifvelaktiga soliditet, afstå från säkerhet af borgen eller pant samt lemna lån allenast mot vaxel eller revers, likvisst blott med iakttagande af de för sådane fall i affärsordningen lemnade närmare föreskrifterna.

5. Den genom borgen eller pant erbjudna säkerheten skall direktören jemte kassören noggrannt pröfva, med iakttagande af de för sådane fall bestående föreskrifterna, samt deröfver fatta beslut.

6. Hvarje lån skall årligen förräntas enligt den af förvaltnings-rådet fastställda räntefoten; och dess-

utom bör lånetagaren vid lånets emottagande såsom provision erlægga ett bidrag till affärskostnadernas bestridande, som bestämmes efter lånets storlek och den tid på hvilket det tages. Förändringar i beloppet af dessa bidrag, som möjligtvis ske genom sednare beslut af förvaltningsrådet, böra offentliggöras genom ortens blad.

7. Enligt regeln beviljas lånen blott på 3 månader, och intagas bestämmelserna härom, efter aftal med lånetagaren, i reverserna.

8. Skäl för låns vägrande gifvas icke; dock kunna besvär öfver vägran framföras vid nästföljande generalförsamling.

Medlemmarnes affärsandelar.

§ 27. Den affärsandel, som hvarje medlem af föreningen inskjuter i föreningens kassa, bör minst utgöra 31 rdr 20 öre. Emedlertid står det hvarje medlem fritt att öka sin affärsandel till det belopp, som tid efter annan vid generalförsamlingen bestämmes såsom maximum. Till bildande af affärsandel betalar hvarje medlem vid inträdet 5 rdr 20 öre samt derefter månatligen $22\frac{1}{2}$ öre, till dess summan af 31 rdr och 20 öre är fylld. Medlems månatliga inbetalningar kunna efter aftal med kassören ökas, samt äfven för enkelhetens skull ske hvart fjerdedels år.

Hvarje medlem erhåller en qvittens-bok, i hvilken under direktörens eller någon utskottsmedlems kontroll de af honom på affärsandelen gjorda inbetalningarne införas, äfvensom de deraf såsom dividender härflytande vinsterna. Affärsandelarne kunna under vistandet i föreningen hvarken helt och hållet eller delvis uttagas. De förräntas ej, utan bära allenast dividender. Å de affärsandelar, som ej uppnått ofvan fastställda belopp, lemnas den vid räkenskapsårets slut utfallande dividenden blott genom tillgodoskrifvande, men ej kontant. Men uppgår affärsandelen till nämnde

belopp eller högre, så utbetalas dividenden inom 14 dagar efter tillkännagifvandet af dess storlek, vid medlems anmälan. Sker dividendens afhämtande ej inom denna tid, så tillgodoskrifves den affärsandelen, för såvidt densamma ej uppnått sitt maximum, samt behandlas såsom denna, d. v. s. såsom bärande dividend.

Föreningens passiva.

§ 28. De bestå:

1. Af de lån, som blifvit föreningen lemnade af utom densamma stående personer eller anstalter; desamma upptagas efter behof, samt i föreningens namn och efter förvaltningsrådets gillande, af styrelsen (§ 17), som med lånegifvarne öfverenskommer om de närmare villkoren i afseende på återbetalning och ränta samt avsluta lånet medelst underskrift, sekreterarens motteckning (§ 16) och föreningssigillet dittryckande; för de sålunda utfärdade reverserna äro föreningens medlemmar solidariskt ansvarige, och genom dem erhålla kreditorerna rätt att på skyndsammaste sätt realisera sina fordringar;

2. Af de penningar, som föreningens medlemmar frivilligt öfverlemna åt kassan. Angående dessa penningars mottagande, förräntande och återbetalning, äfvensom angående sådane fordringars uppsägande, skola tid efter annan reglementen uppgöras, hvilka af direktören offentliggöras i ortens tidningar. Emottagandet af dylika insättningspenningar må aldrig förvägras. Och i afseende på dem betraktas insättarne ej som föreningsmedlemmar, utan såsom fordringsegare;

3. Af räntan på alla upptagna lån, samt de genom förvaltningen uppstående utgifterna;

4. Äfven medlemmarnes affärsandelar hafva, då de förre afgå, i förhållande till föreningskassan karaktären af en skuldfordran och blifva derföre kontant utbetalade till den afgående samt vid föreningens upplösning liqviderade bland dess skulder. Emedler-

tid måste affärsandelen, om föreningens aktiva förmögenhet ej räcker till betäckande af dess samtliga skulder, stå efter de egentliga föreningskreditörerna, då de måste anses såsom en på affären vågad insatts. Ingen medlem kan derföre hafva anspråk på de öfriga för en sålunda förlorad, möjligen *högre* affärsandel; likväl blir, om ej medlemmarnes samtliga affärsandelar, utan blott en del deraf gå förlorade, den enskildes förlust beräknad i förhållande till storleken af hans affärsandel.

Reservfond.

§ 29. Till betäckande af möjliga förluster vid återbetalning af de till medlemmarne utlemnade förskotten (lånen), bildas en reservfond:

- a) genom de inträdande medlemmarnes inträdesafgift af åtminstone 1 rdr 40 öre;
- b) genom en del af dividenden (vinsten), hvars belopp bestämmes af förvaltningsrådet.

De reservfonden tillflytande beloppen förvandlas i säkra värdepapper; och öfver dem hålles en särskild förvaltning, på sätt förvaltningsrådet föreskrifver.

Dividender

§ 30. Den efter afräkning af samtliga omkostnader och räntor vid årsbalancens avslutande uppkommande nettobehållningen bildar den dividendsumma, som utdelas till medlemmarne efter afdrag af den åt reservfonden (§ 29) anvisade delen. Vid beräkning af dividenden fästes afseende vid hvarje medlems affärsandel blott så till vida, som den uppgår till fulla riksdaler samt icke uppkommit först under det räkneår, om hvars vinst-öfverskott det är fråga, så att de under ett år hopsamlade månadsbidrag eller andra inbetalningar först vid beräkning af nästkommande års dividender tagas med i beräkningen samt inträda såsom dividender.

Föreningens företräden och privilegier.*a) Stämpelfrihet.*

§ 31. (Rörer särskildt åt Meissener-föreningen beviljad stämpelfrihet).

b) Försäljningen af deponerade panter.

Om en medlem såsom säkerhet för ett erhållit lån deponerat stats- och värdepapper eller andra föremål, så är styrelsen befullmäktigad att, om panten icke inlöses genom återbetalning af lånet, försälja densamma inom en kortare, gäldenären lemnad förfallotid, samt sålunda betäcka föreningens fordran.

Råkar pantgifvaren i konkurs, så aflemnas panten äfvenledes blott mot betalning af det fulla skuldbeloppet åt konkursmassan; sker ingen betalning, så är föreningen befogad att vid förfallotiden, på sätt ofvan är sagdt, realisera panten samt blott lemna öfverskottet till massan eller hos densamma uttaga det felande.

Förbud mot panters utlemnande åt annan person, än den som insatt den, är utan kraft och verkan, såvida ej efter fullt gäldande af föreningens fordran något öfverskott återstår. Den, som lemnar pantsedeln samt betalar lånet jemte ränta, blir ansedd såsom legitimerad till pantens återtagande.

Generalförsamling.

§ 32. Omedelbart efter slutet af hvarje affärsår bör generalförsamlingen sammanträda. I viktiga fall kunna äfven efter förvaltningsrådets beslut, extra generalförsamlingar ega rum. Kallelse till generalförsamling sker genom offentligt tillkännagifvande i ortens tidningar sålunda, att kallelsen åtminstone tvenne gånger aftryckes samt att mellan den första kallelsen och dagen för sammanträdet ligger åtminstone 7 dagar.

Föredragningslistan bestämmes af förvaltningsrådet samt införes i kallelsen.

§ 33. Generalförsamlingen öfverlägger och beslutar angående följande ämnen:

- a) Föreningsstadgarnes fullständigande och ändrande, med förbehåll af vederbörande myndigheters stadfästelse.
- b) Bestämmande af den affärsordning som bör följas vid föreningens förvaltning.
- c) Val och regelbunden omsättning af förvaltningsrådet (§§ 13, 25).
- d) Beslut med anledning af enskildta personers klagomål öfver åtgärder af förvaltningsrådet eller enskildta medlemmar deraf (§ 8, § 26 n:o 7).
- e) Emottagande af direktörens framlagda öfversigt af årsräkningen jemte pröfnings-deputationens (§ 4 n:o 7) deröfver afgifna revisionsberättelse.
- f) Föreningens upplösning.
- g) Beslut öfver förvaltningsrådets för generalförsamlingen framlagda förslag eller öfver andra af föreningsmedlemmar föreslagna öfverläggningsämnen, de sednare likvisst allenast om de äro understödda genom minst 10 medlemmars namnteckningar samt hos styrelsen tidigt nog anmälde, att kunna intagas i den offentliggjorda föredragningslistan.

§ 34. Direktören förer ordet vid allmänna sammanträdet; af en verklig notarie föres protokoll öfver dess förhandlingar och beslut, hvilka verkställas, sedan de blifvit justerade och underskrifna af ordförande, 2 medlemmar af förvaltningsrådet samt 2 andra medlemmar.

§ 35. Hvarje närvarande medlem har lika rösträtt. För beslutets giltighet erfordras röstöfvervigt,

samt särdeles vid val *absolut* röstöfvervigt; och blott om en andra omröstning befinnes nödig, afgör *relativ* röstöfvervigt; vid lika röstantal afgör ordförande, men vid valomröstning lottning. Ordföranden bestämmer sättet för omröstningen.

Alla föreningens medlemmar, äfven de frånvarande, anses hafva förenat sig med pluraliteten af de närvarande, samt äro bundne vid generalförsamlingens beslut.

§ 36. (Om myndigheternas öfvervakande genom en kommissarie).

Garanti för fordringsegare.

§ 37. Sednast 8 veckor efter förvaltningsårets slut skall direktören offentliggöra förmögenhetens balance i ortens tidning (§ 18 n:o 5).

Garanti för föreningens passiva.

§ 38. Säkerheten för föreningens passiva (§ 28), för så vidt desamma ej kunna betäckas genom kassans kontanter och föreningens aktiva samt reservfond, utgöres af medlemmarnes solidariska ansvarighet och medborgen. Användandet och realiserandet af denna solidariska medborgen sker på det i nedanstående beskrifna sättet.

Liquidationsförfarande.

§ 39. Om vederbörande myndigheter (se § 4) vid fordringsegares påträngande komma till den öfvertygelsen, att tillräckliga medel ej förefinnas till snart och fullt gäldande af föreningens förfallna passiva, så måste på domstols anordning, så fort ske kan, en inventering öfver föreningsförmögenheten under direktörens kontroll verkställas af kassören, hvarefter inventeringsprotokollet jemte samtliga räkningsböcker

och föreningshandlingar, äfvensom alla öfriga dokumenter, värdepapper, pantsedlar och egande föremål öfverlemnas till domstolen.

§ 40. Domstolen pröfvar derpå den för densamma framlagda föreningsförmögenhetens tillstånd samt bestämmer derefter beloppet af den summa, som till fordringsegarnes tillfredsställande af föreningens närvarande och ännu ansvarige förra medlemmarne (§ 9) i följd af den solidariska ansvarigheten måste uttagas och i lika andelar erläggas.

§ 41. Derefter skall föreningens direktör i öfverensstämmelse med domstolens anordningar uttaga nämnde gäldandelar samt juridiskt förfara mot de vägrande. Samtidigt måste direktören indraga alla utestående aktiva samt aflemna alla till honom inkommande penningar till domstolen, som använder dem till fordringsegarnes tillfredsställande.

§ 42. Skulle hos enskildta medlemmar gäldandelen ej kunna utfås i följd af betalningsoförmåga eller andra orsaker, så häfta öfrige medlemmar solidariskt för denna brist; och på domstolens anordning måste nya gäldandelar utskrifvas och upptagas, på sätt §§ 40 och 41 föreskrifva, till betäckande af det felande. Detta system af gäldandelars utskrifning fortsättes så länge, till dess samtliga fordringsegare äro fullständigt tillfredsställda i afseende på kapital, ränta och omkostnader.

§ 43. Efter fordringsegarnes tillfredsställande kan rätten i förening med direktören vidtaga sådana anordningar, som ännu möjligen äro behöflige för återställande af full jemvigt mellan medlemmarne, med hänseende till det olika beloppet af deras affärsandelar (§ 28 n:o 4) och isynnerhet i afseende på uttagande af ännu återstående gäldandelarne samt deras sedermera skeende fördelning.

§ 44. Emot de af domstolen enligt §§ 39, 40, 41, 42, 43 och 45 vidtagna anordningarne kan af föreningen eller enskildta medlemmar intet motstånd göras eller vad tillåtas. Särdeles få enskildta medlemmar, om mot dem i afseende på de i §§ 40—42 omnämnda gäldandelarne juridiskt förfares, och deras egenskap af medlemmar kan bevisas, på intet vis göra någon invändning mot beloppet af gäldandelarne.

§ 45. Direktören ansvarar för det samvetsgranna utförandet af de honom enligt §§ 39—44 åliggande förpligtelserna. Åt domstolens godtfinnande öfverlemnas dock, att i direktörens ställe utse en curator samt åt denne öfverlemna utförandet af de i §§ 39—43 omnämnda åtgärder.

Föreningens upplösning.

§ 46. Föreningens upplösning eger rum vid det i § 39 omnämnda fallet; och direktören samt sekreteraren skola då blott medverka så till vida, som är behöfligt för affärens afslutande.

Dessförutan kan föreningens upplösning ske i följd af beslut vid allmänt sammanträde, om två tredjedelar af medlemmarne uttala sig derför. I sådan händelse skall, sedan föreningens egendom blifvit fastställd, dess tillstånd genom styrelsens försorg offentliggöras, föreningens aktiva indragas, kreditoreernas fordringar tillfredsställas, samt, sedan alla skulder blifvit liqviderade, den återstående kontanta behållningen utdelas bland de föreningen då tillhörande medlemmarne, i förhållande till storleken af de inbetalda affärsandelarne (§ 28 n:o 4). Emedlertid får fördelningen ej på något villkor ske förr, än en tid af sex månader tilländalupit efter det andra tillkännagifvandet i ortens tidning.

Utdelning upphör från den dag, då upplösningen beslutes.

För utförandet af alla dessa bestämmelser är styrelsen ansvarig, och isynnerhet därför:

- a) att tillkännagifvandet af föreningens upplösning eller enskildte medlemmars utträde (§ 10) sker ordentligt;
- b) att fördelningen af föreningsförmögenheten icke sker förr än sex månader efter det andra tillkännagifvandet.

Den sista sluträkningen pröfvas af en för ändamålet sammankallad generalförsamling; och efter erkännande af dess rättighet följer styrelsens och andre ansvariges decharge.

Affärsordning vid kreditföreningens förvaltning.

§ 1. Förvaltningsrådet sammanträder månatligen en gång för att genomgå personalkredit-listorna samt fullgöra öfriga i stadgarne föreskrifna göromål.

§ 2. I den af kassören förda personal-kredit-listan samt i direktörens kontroll-lista införas genast af kassören och direktören egenhändigt i de motsvarande kolumnerna beloppen af eller ändringarne i de särskilda kreditsummorna, i enlighet med de häröfver vid förvaltningsrådets sammanträden fattade besluten samt i närvaro af de församlade medlemmarne af nämnde förvaltningsråd. En tredje kontroll-lista föres dessutom af en genom förvaltningsrådet vald utskottsmedlem.

§ 3. Till förvaltningsrådets sammanträden kallar direktören dess samtliga medlemmar. Giltiga beslut

kunna blott fattas om 7 medlemmar äro närvarande. De vid förvaltningsrådets sammanträden af sekreteraren förda protokollen undertecknas af direktören.

§ 4. Alla inkomna låneansökningar böra af styrelsen behandlas med största diskretion; och särdeles bör vid sådane fall, då enligt föreskrift upplysningar eller bifall af särskildta utskottsmedlemmar behöfvas, frågan så ställas, att, då sådant är möjligt, såsom t. ex. vid erbjudna panter, den lånesökandes namn ej nämnes.

§ 5. Lån, som icke öfverskrida den för hvarje medlem fastställda personalkrediten, underkastas blott direktörens bedömande (§ 26 n:o 2 af stadgarne).

§ 6. Ansökningar om lån, som öfverstiga personalkrediten, vare sig de äro beledsagade med anbud af pant eller borgen, eller icke, äfvensom sådane medlemmars, för hvilka af tillfälliga anledningar personalkrediten ännu ej är fastställd, måste bifallas af direktören, kassören samt åtminstone 2 för sådane fall förut utvalde utskottsmedlemmar. För detta ändamål väljer förvaltningsrådet för hvarje löpande affärsår bland sig 2 medlemmar, samt liktidigt en tredje, hvilken, om någon af de båda förra skulle vara hindrad, fungerar såsom hans ställföreträdare.

§ 7. Direktören förbehålles rättigheten att i särdeles viktiga fall kalla ytterligare en eller annan utskottsmedlem till rådplägning, angående bifall af de i § 6 omnämnda låneansökningarne.

§ 8. De i § 6 omnämnda utskottsledamöternes bifall påtecknas i de derstädes närmare angifna fallen å direktörens skriftligen till kassören utfärdaåde låneanvisning. Kassörens bifall, der detsamma behöfves, påtecknas ej särskildt, utan följer deraf att kassören verkställer anvisningen. Öfver hufvud taget tydes i

alla fall, der kassören utlemnar penningar, detta sålunda, att kassören ej finner någon betänklighet vid lånets utlemnande.

§ 9. Förlängningar af lån blifva, i hvad beträffar villkoren för bifallet, behandlade alldeles som nya lån.

§ 10. Förvaltningsrådet väljer bland sig en pröfings-deputation af åtminstone 2 medlemmar, som skall pröfva och godkänna kassörens aflagda årsräkning jemte förmögenhetsuppgiften. Till denna deputation kan, efter förvaltningsrådets godfinnande, ytterligen kallas en detsamma ej tillhörig medlem af föreningen.

§ 11. Åt förvaltningsrådets godfinnande öfverlemnas, att i afseende på värden af de hos föreningen deponerade panter och värdepapper, äfvensom förvarande af de af styrelsen ställda kautionerna, vidtaga de efter omständigheterna tjenligaste åtgärder.

§ 12. Förvaltningsrådet kan äfven uppdraga åt en eller två af dess medlemmar den särskildta kontrollen öfver de af föreningsmedlemmar till kassan lemnade lånen (§ 28 n:o 2) och öfver de inbetalade affärsandelarne (§ 27).

§ 13. Vid räkneårets slut öfverlemnas medlemmarnes qvittensböcker till styrelsen för pröfning af hufvudräkneverket samt tillgodoskrifningen af räntor och dividender.

§ 14. Den lista på föreningsmedlemmarne, som kassören skall föra (§ 20 n:o 4), inrättas sålunda, att man deraf kan se medlemmarnes namn och yrke, äfvensom tiden för deras in- eller utträde. Namnen på de hos styrelsen anmälde nya medlemmarne meddelas förvaltningsrådet vid nästa sammanträde för fat-

tande af intagningsbeslut (§ 6); och i protokollet infördes hvarje gång såväl den skedda intagningen, som den möjliga afgången. På grund af detta protokoll sker sedermera införandet i listan öfver medlemmarne, som undertecknas af direktören. Listan genomdrages med en tråd samt förseglas vid början och slutet med föreningens sigill. Hvarje ny medlem bör underteckna stadgan (§ 12 n:o 4 i stadgan); och underskrifterne förvaras särskildt af kassören.